

Martin
Bútor
Skok
a kuk

Martin Bútorá
SKOK A KUK

Martin Bútora
SKOK A KUK

slovarť

Text © Martin Bútora 2011

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o. 2011

ISBN 978-80-556-0355-1

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v žiadnej forme ani žiadnymi prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Vydalo Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,

Bratislava 2011

Zodpovedná redaktorka Mária Štefánková

Editorka Zuzana Šeršeňová

Návrh obálky Dodo Dobrík

Zalomenie Alias Press, s. r. o., Bratislava

Tlač KASICO, a. s., Bratislava

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

ISBN 978-80-556-0355-1

www.slovart.sk

BANÁLNA POVIEDKA

Jeden (I)

Pomaly už aj ľutovala, že ho pristavila – taká tieseň na ňu padla s pokračujúcou nocou.

Hoci prešli hodný kus cesty, muž vedľa nej prevravel sotva slovo-dve, nevenoval jej takmer jediný pohľad, náznak pozornosti. Oči sa mu vpíjali do hradskej ako do vyschnutej osvetlenej špongie, kľukatiacej sa spočiatku popri Orave a potom stúpajúcej a klesajúcej v cikcakoch načarbaných medzi kopcami, lúkami a spiacimi dedinami. Telo zaborené do mäkkej koženky sedadla sa skoro nehýbalo, akoby od udržovania jeho vzorovej polohy mal závisieť rovnomerný a uspávajúci hukot motora. Ruky zvierali volant pevne, až kŕčovite, a keď ho pravá z času na čas opustila, aby poslúžila majiteľovi zapálenou cigaretou, ľavá ho objala ešte pevnejšie. Pravá ruka sa dvíhala pravidelne, vari raz za štvrťhodinu; dievčine sa až hlava krútila z toľkého dymu. Muž – ešte mladý, sotva tridsaťročný – mlčal, fajčil a uhaňal pred oravským ránom, akoby k tej krajine cítil neprekonateľný odpor a nikdy viac sa už nechcel prebudiť v tomto kúte sveta.

Celá jeho bytosť pôsobila dojmom zvláštnej našponovanej stability, krehkej ako štruktúra kryštálu. V jednej chvíli sa jej

zazdalo, že keby doňho pichla prstom, rozsypal by sa, a auto, bledozelená fiatka, a spolu s ním ona, Zuzana Prikopová, by sa roztrieštili na kúsky.

Nebolo by všetko jednoduchšie? Nevládala zahnať túto morbidnú myšlienku – tak jej bolo smutno, úzko a navyše nevoľno.

Načo ho vôbec oslovila? Prečo sa vlastne terigala domov, čo čakala? Ale muž vedľa nej, namotávajúci na seba mílniky s červenými odrazovými sklíčkami, zaryte čušal, za nič nemohol a Zuza cítila, že by sa bolo treba opýtať inak: čo vlastne chce?

Sú situácie, pri ktorých človek zabúda na ich banálnu povahu, pretože sa týkajú jeho samého. Zuzana skončila tretí ročník, druhý rok chodila s Paľom a prvý raz bola v tom. Túžobne očakávané dni už vyše dvoch týždňov neprichádzali (aká sladká by sa jej teraz videla dôverne známa bolesť) a s každou hodinou v nej rástol zmätok.

„My sme ale blázni,“ povedal jej Paľo, keď sa to dozvedel. Bol nežný a láskavý, ale jednoznačný: teraz nie. Minulý semester nastúpil na miesto asistenta, čakal ho ešte rok vojny, Zuzu dva roky štúdia... a vlastne nikdy predtým nehovorili o tom, že by sa raz mohli zobrať: chodili spolu ako tisíce iných, spávali spolu ako desaťtisíce ďalších a nevelmi sa zaoberali tým, čo by z toho všetkého malo byť.

Pavol sa práve chystal na šesť týždňov do Kyjeva so skupinou študentiek, ktorým tam prideliť prax. Zuzana racionálne vedela, že tam ako asistent musí ísť. Takisto si uvedomovala, že aj pokiaľ ide o dieťa (to jest nedieťa), jej milý má v podstate akúsi logickú pravdu. No v duchu s tou jeho pravdou nesúhlasila. A pripadalo jej kruté, že on si ide letovať s pätnástimi dievčatami, na ktoré už vopred žiarlila, hoci ich sotva poznala, a ona tu má ostať so svojím bremenom sama. Nečudo, že jej v poslednej chvíli praskli nervy – pohádali sa. Možno bola na vine ona; ba dokonca je namieste aj podozrenie, že hádku vyvolala úmyselne, pretože si želala, aby sa niečo medzi nimi vyjasnilo, ako sa už vzťahy zvyknú prečistiť v ohňoch kríz – lenže... samu ju zarazilo, aký sa jej Pavol videl znenazdajky cudzí. „Neviem, prečo z toho robíš vedu,“ po-

vedal, „v republike sú tisícky potratov.“ A dal jej adresu s telefónom svojho známeho lekára.

To sa odohrálo v stredu. Ešte v tú noc Pavol odcestoval do Bystrice pobaliť si veci. Po dvoch dňoch márneho vyckávania, že sa jej odtiaľ ozve, Zuza nevydržala a vybrala sa domov aj ona. Potrebovala sa niekomu zdôveriť.

Domov – existuje pre mňa ešte vôbec tento pojem?

Otec umrel už dávnejšie, matka bývala s bratom a jeho rodinou v neveľkom dome oproti kubínskemu cintorínu, druhý brat sa oženil v Plzni a už tam ostal. Zastihla doma iba unavenú mamu s tromi vnúčencami, ktoré jej tu mladší brat Imrich zanechal, keď odišiel so ženou dovolenkovat' do Grécka. Zdalo sa jej, že matka ostarla; bratove rozmazané deti jej iste tiež pridali svoje. Nenašla príležitosť, aby jej niečo povedala. Najhoršie bolo, že Imro sa mal vrátiť až o týždeň. Zuzana cítila, že hádam on jediný by ju vedel vypočuť. Mali sa radi už od detstva a po otcovej smrti ich náklonnosť ešte vzrástla. Imro ju podporoval pri štúdiu; posielal jej dve-tri stovky z každej výplaty, obdarúval ju drobnosťami, a keď sa raz za čas zastavil v Bratislave, kráľovský ju pohostil. S Paľom sa stretol len raz, no akosi si neporozumeli. Ale čakať na Imra by znamenalo tráviť večery osamote.

V piatok večer zašla do nemocnice, kde mala službu jej vzdialená sesternica. Riskovala síce, že sa o jej prípade dozvie celý Kubín, ale priveľmi sa potrebovala pohovárať a navyše poradiť. Lekárka ju napichala injekciami, ponúkla sa, že jej dá v pondelok urobiť test a poučila ju o všetkom, čo súviselo so žiadosťou o úpétečko. Keď začula tú skratku – umelé prerušenie tehotenstva – zamrazilo ju.

* * *

Striaslo ju i teraz, hoci noc nebola chladná. Privrela okno, ale po chvíli ho musela znovu pootvoriť – šofér tak zadymil auto, že sa nedalo dýchať. Práve vyšli z akejsi dediny; rozlúčil sa s nimi kohút. Začalo sa brieždiť.

„Je vám zle?“ opýtal sa odrazu muž bez toho, aby na ňu pozrel.

Nepovedala nič, len mykla plec.

„Veľa fajčím, však,“ pokračoval.

„To nič,“ vydýchla.

„Dáme si pauzu,“ rozhodol sa z ničoho nič, zaparkoval auto v tráve, otvoril dvere, vstal, popreťahoval sa a Zuzana akoby až teraz zbadala, že vedľa nej sedel človek.

Dva (II)

„Ak máte pocit, že vo vašej rodine nie je všetko v poriadku, rozhodne nevynechajte spoločnú dovolenku. Aby si človek uvedomil, čo sú preňho skutočné a trvalé a čo pominuteľné hodnoty, aby mohol zvážiť plusy a mínusy svojich vzťahov na spoľahlivých väzkach, potrebuje sa na čas vyviazať z každodenného životného behu, vymaniť sa zo stereotypu, uniknúť zo zabehanej všednosti. Na dovolenke sa môže všetko urovnať,“ nabádal čitateľov letnej prílohy časopisu Obzor MUDr. Karol Sarvaš, CSc.

Albo vyhrotiť, obohatil Vlado prílohu.

Tu, pri Oravskej priehrade, sa potvrdzovali obidva názory.

Keď boli vedno s deťmi, pomaly už sedemročnými dvojčatami Katkou a Martinom, urovnávalo sa to samo od seba. No len čo ostali bez detí, premenili sa na dva kaktusy nabité elektrinou. Ako a prečo sa dostali do takého štádia, že si liezli na nervy, to mu nebolo celkom jasné. A už vôbec by nevedel vysvetliť, ako sa mohlo stať, že on, Vladimír Repaský, človek všeobecne považovaný za pokojného a vyrovnaného tvora, pristal na takúto hru a takisto ako Zlatica už v zárodku kazil všetky pokusy o zmier.

Pravda, jeden z najosvedčenejších spôsobov zmierovania zlyhal tentoraz najmä preto, že deti nekompromisne obsadili manželské postele a v apartmáne ponechali rodičom lôžka, ktoré od seba delili najmenej tri metre. Obaja úzkostlivo dbali o svoju hrdosť a radšej sa v noci prehadzovali na posteliach, než aby urobili pár potrebných krokov. Ak takýto stav trvá na dovolenke už skoro druhý týždeň, obe postele si môžu začať kadečo namýšľať, a ktovie, či nemajú aj pravdu.

Keď v piatok večer zišli spolu do baru, kde správa hotela usporiadala malý bál, Vlado už bol poriadne nervózny: ráno sa pre úplnú hlúposť povadili dokonca aj pred deťmi. Sedeli teda pri zelenom stolíku z umelej hmoty so sedmičkou vína, mlčali a Vlado so zlostným zadosťučinením vyčkával moment, keď si Zlatica bude chcieť zatancovať. Nemal tanec v láske a nemohol jej zabudnúť, ako sa mu kedysi vysmievala pre jeho kostnatú nemotornosť, narážajúc na to, že keď sa dvaja zhodnú pri tanci, zhodnú sa aj inak a inde. Keby sa bol trochu zamyslel nad sebou, azda by prišiel na to, že mu takéto získavanie tromfov, robenie obete zo samého seba („Tak ty ideš tancovať? No prosím, len si choď...“) určitým spôsobom vyhovuje, že tvorí pevnú súčasť ich spolužitia, precízne zakomponovanú do vzťahu skombinovaného z protichodných pocitov, z láskavosti a podráždenosti, zo sebayvzdvihovania i sebaľutovania. Ale Vlado sa nezamýšľal nad ničím, bolo mu smutno, že všetko vypálilo inak, ako si predstavoval, a preto len tak sedel a čakal na moment, keď bude môcť zahrať rolu urazeného manžela, hrmotne odsotiť stoličku, ostentatívne odísť, aj to možno len v nádeji, že až sa Zlatica vráti, pocíti potrebu sa mu ospravedlniť a prisadne si k nemu na posteľ... Nezbadal ani, že jeho žena je dnes nesvoja, zahľadená skôr do seba než na parket, nevycítil, že sa v duchu zaoberá tým, ako by už konečne mohla svojho Bubinka pohladkať, pošepkať mu, aby sa prestali hnevať a pritúliť sa k nemu pri nejakom pomalom, zasnenom rytme. Spozoroval iba, že pri stole obďaleč sedia traja muži a jedno dievča, s ktorými sa jeho žena letmo pozdravila („Od nás z podniku... Taká náhoda, že sú tu...“), videl, ako pritom očervenela – a tým skôr už nevedel byť inakší.

„Podme to skúsiť,“ nevydržala Zlatica.

„Vieš dobre, že neviem tancovať.“ Tú vetu mal pripravenú už dobrú polhodinu.

„Prečo si taký?“

Ale to už stál pri stole jeden z podnikových mužov, uklonil sa, a keď na jeho prosbu Vlado súhlasne prikývol, Zlatica zhasla cigaretu a vstala.

Ako vychádzal von, zdalo sa mu, že podnikový stôl si čosi šepce a potuteľne sa usmieva.

Od poľskej strany vial na priehradu ľahký vetrík, rozčere-
né vlny odrážali plný okráterovaný mesiac, Vladovi sa leskli
oči a priam ho mrzelo, že je taká krásna noc.

Vždy, keď sa vonku rozhostilo pekné počasie, vtierala sa mu
do hlavy otázka, či žije celkom správne. Nie že by Zlaticu ne-
mal rád, no ako sa za roky spolužitia bližšie spoznávali, občas
sa na ňu zahľadel a zarazene pokrútil hlavou: toto je moja že-
na...? Nemal však nijakú predstavu o tom, čo by preňho zname-
nalo, keby mal žiť bez nej a bez detí a pretože to nikdy neskú-
sil, ani nevedel, ako si človeka opantajú zvyky, dobré i zlé, ako
nerady sa duša i telo týchto navyknutých pochodov vzdávajú.

Azda len preto, že toto všetko nevedel, sa ho mohlo v tom-
to trojnásobne odrážanom svite, v tomto zrkadlení slnečných
lúčov v mesiaci, mesiaca vo vlnách a vodnej hladiny v jeho
očiach, azda len preto sa ho mohlo zmocniť neurčité pokušenie
spojené s myšlienkou: nemal by to všetko nejako zmeniť?

Strávil vonku vyše hodiny, a kým sa vrátil, zastavil sa na
toaile. Dvaja pripití chlapi sa tam zhovárali o akejsi žene, čo
zakášala svojmu mužovi, a navzájom sa utvrďovali, aké sú
vôbec všetky paničky na jedno kopyto. Rozhovor bol hlúpy
a miestami aj vulgárny; najhoršie však bolo, že Vlado z neho
nadobudol presvedčenie, že sa vedie o jeho žene, a ak sa aj rov-
no nevedie, nuž by sa jej mohol týkať.

Zlatica sa ešte nevrátila z baru. Zamkol izbu, zažal stolnú
lampičku a začal sa prehŕňať v jej kabelke, posadnutý tým, že
objaví nejakú stopu, dôkaz. Našiel iba telefónne číslo naškra-
bané na zdrape papiera, pri ktorom stála tajomná iniciálka K.

„Takže Ká,“ vravel si napoly zlostne, napoly ľútostivo. „No
pozrime, Ká!“

Presne v takomto rozpoležení ho zastihla Zlatica. Namiesto
spoločnej periny sa hneď v predsienke povadili, zasypali sa
výčitkami, až sa Zlatica v kúpeľni rozplakala a odrazu mu po-
vedala, aby už preboha prestal, lebo ju znovu doženie tam,
kam ju dohnal... pred tromi rokmi... keď bol na manévroch...
dodnes má z toho traumy... aj tak bol na vine on. Vladimír

žasol, čo všetko sa v ich vzťahu odohralo a on o tom nemal tušenia. Chcel vedieť podrobnosti: kto to bol, kde to bolo, keď sa to stalo, a čo všetko sa vlastne stalo. Potom ho obľial pot, vystrelil z izby a pricapil dvere.

V tú noc toho veľa nenaspal. V hotelovej izbe sa tma snúbila s mesačným svitom, pripomenulo mu to rozprávkový film z detstva, ktorý sa odohrával v nočnom lese: stromy vrhali ostré tieň, svetlé a tmavé plochy boli od seba prísne oddelené, všetky ostatné farby zmizli.

* * *

Cez deň sa túlal okolo priehrady, na obed zašiel do Námestova, sadol si do reštaurácie, no dokopy nič nezjedol. Nazdával sa, že mu samota pomôže, že sa mu niečo ozrejmi; ale keď sa navečer blížil k hotelu, cítil sa mizerne.

Deti už spali, Zlatica fajčila v kresle na chodbe, bledá a vyplakaná; zistil, že ho to možno aj potešilo. Chcel prejsť popri nej odmerane. Natiahla k nemu ruku s obálkou.

„Nemám chuť čítať nijaké listy,“ odbavil ju.

„To nie je list,“ zachripela. „To je telegram. Z Bratislavy. Otec.“

Vytrhol jej ho z ruky. Otec mal úraz, leží v nemocnici, ihneď príď. Poslala ho otcova susedka.

Odprevadila ho až k autu. Keď zabuchol dvere, zaklopkala na okno. Pootvoril.

„Čo som ti včera povedala... nemusela som ti o tom hovoriť. Mohla som si to nechať pre seba. Už sa k tomu nebudem vracáť. Len by som ti chcela pripomenúť, aký si bol, keď sme sa išli brať,“ zachvel sa jej hlas, „keď som čakala malého... malé.“

Neodpovedal jej: čo už sa k tomu dalo dodať? Vladovi nejaký čas trvalo, kým sa prispôbil manželskému stavu. Ale to už bolo dávno.

Po chvíli dodala: „Daj na seba pozor. Máš tu deti.“

„Hej,“ neovládal sa. „Mám tu dve deti a jednu... A otca na mórach. Samé pekné vyhliadky.“

Nemihla ani okom. „Daj nám vedieť, čo a ako.“

V tej chvíli ju neznášal ako vždy, keď sa mu zdalo, že nad ním nadobudla prevahu. Nezainteresovaný pozorovateľ by ju možno skôr obdivoval, ale Vlado ju nenávidel hlboko a precítene, až sa z toho roztriasol a zatvoril okno.

Odvrátil od nej zrak, tupo sa zahľadel na predné sklo auta, ale nenaštartoval, len tak sedel. Trvalo hodnú chvíľu, kým bočným pohľadom vycítil, že odišla. Potom sa pohol.

Nad priehradou kraľovala nezmieriteľná noc v pokročilom stave, obťažkaná predchádzajúcim dňom, a zanovito tajila, čo za zore hodlá porodiť. Vlado sa prinútil myslieť na to, či mu vystačí benzín a kde natankuje.

Tri (III)

Zuzin pohľad sledoval muža, ako sa kĺzal dolu trávou k neveľkej rokline, odkiaľ k nej doliehali zvuky zurčiaceho potoka. Rozhodla sa, že vyčká v aute – ktovie, čo myslel pod tou „pauzou“? – ale dlho nevydržala a vystúpila aj ona. Z oblohy sa dralo na svet ozajstné ráno, tiché a vlúdne, odlišné od ranného svitania v internáte, vítajúceho nevyspaté hlavy dievčat, nabité vedomosťami i obavami pred skúškou. Svojou nehybnosťou jej pripomenulo jedno ráno z detstva, keď spolu s bratmi a so strýkom prenocovala v horárni: akoby sa aj toto dnešné ráno uzamklo do seba, celkom oddelené od hodín, čo prídu po ňom: nijaký cengot električiek, nijaký hukot autobusov, nijaké náhliace sa kroky.

Zišla dolu aj ona a naskytl sa jej nezvyčajný obraz. Muž bol vyzlečený do pol pása a stál na hlave, opierajúc sa o kmeň vrby. Priblížila sa k nemu, a keď ju uvidel, povedal: „Dobré ráno.“

Usmiala sa, odvetila mu na pozdrav a ovlažila si oči.

Vlastne sa ku mne táto poloha teraz celkom hodí, pomyslel si Vlado, keď prstami ohmatával zem: svet je aj tak hore nohami. Studená voda mu stekala po bruchu, štekľila ho pod pazuchou; pár kvapôčok sa mu zastavilo na konci nosa. Striasol ich, na sekundu stratil rovnováhu, a keď ju zas nadobudol, do prevráteného obrazu mu vošlo dievča. Stála celkom blízko nad

ním na svahu, nahé nohy jej vrastali do bielych nohavičiek, zakrytých červeno-bielymi bodkovanými šatami, ruky mala založené za hlavu, oranžovú od vychádzajúceho slnka, a zelené oči s dlhými mihalnicami mala ovenčené riedkym svetlým obočím, zvestujúcim hladké plavé vlasy nad okrúhlym čelom. Len čo mu zmizla zo zorného uhla, zjavilo sa prázdne, ešte len slabo vymaľované modré nebo a Vlado si spomenul na otca.

Pobrali sa ďalej a zdalo sa, že nálada sa im mení úmerne obrazu krajiny. Kedy-tedy sa spolu s prebúdajúcou sa dedinou zobudil aj rozhovor: prehodili pár viet a zase zmlkli.

„Spite.“ Zbadal, že jej klipkajú oči; a Zuza mu bola v duchu vďačná za to, že ju oslobodil od nepísanej povinnosti zabávať šoféra, i za to, že prestal fajčiť.

Z polospánku ju prebudilo prudké zabrzdzenie. Popri kraji lesa vyplašene uháňala srnka, niekoľko metrov sledovala cestu a potom zmizla v húšti.

„Skoro som ju prešiel,“ zahundral Vlado a dodal: „Tuším by nám dobre padla káva.“

* * *

Dostali sa k nej až v Piešťanoch; dovtedy bolo všetko zatvorené. Okrem jednej rodiny sedeli v kaviarni sami. Narýchlo vypili kávu, ješť im nechutilo.

Bez toho, že by sa dohovorili, sedeli pri stole mlčky. Zuza si odskočila, Vlado si medzičasom zapálil. Pokúšal sa zahnať myšlienky na včerajšiu noc, a na to mu spolujazdkyňa prišla celkom vhod, aj keď nemal chuť sa s ňou o nič deliť. Netušil, že ani ona nie.

Štyri (IV)

Keď sa Zlatica vydávala, mal sotva dvadsať rokov a vzali sa s Vladom preto – ako to už v banálnych príbehoch býva – lebo sa museli. Chodili spolu čosi vyše pol roka, a keď sa teraz obzerala naspäť, natískali sa jej nepríjemné otázky: poznali sa dosť dobre na to, aby boli presvedčení, že budú spolu viesť život? Bolo to od nich zodpovedné – predovšetkým voči sebe samým

– že sa vzali? A keď cítili, že všetko nie je tak, ako by malo byť, nemali túto dohodu zrušiť už oveľa skôr?

Pravdaže, bolo tu tisíc dôvodov, ktoré vraveli proti. Nemali napokon o nič horšie manželstvo ako mnohí iní: neodohrávali sa v ňom nijaké veľké dramatické zvraty či zauzlenia, bol tam kus lásky, rodičovstvo, občasné škriepky, chvíle, keď sa im videlo, že sa to medzi nimi zlepšuje, a bývalo aj dusno.

Zlatica patrila k ľuďom, ktorí sa nielenže radi unášajú predstavami, ale radi by ich aj preniesli do života. Bola trochu sentimentálna, milovala romantiku, občas si pri televízore aj poplakala. Každý týždeň si brávala od mamy tri obrázkové časopisy, a k tomu si ešte ďalšie kupovala. V najtajnejšom kútiku duše jej pojem veľkého šťastia stelesňoval muž z rodu princov, horúci a vášnivý, pritom však galantný a nežný.

Vlado bol všetko možné, len to nie. Mal v sebe istú vecnosť a triezvosť, bol skôr pomalší a rozvážny, s bohatým vnútorným životom, no s nevýrazným vonkajším prejavom, zahĺbený do svojich problémov, ktoré sa však netýkali jeho osoby, ale hlavne jeho povolania; muž, akému by firma Kontakt dozaista našla spoľahlivú a vyhovujúcu partnerku, s ktorou by si výborne rozumeli.

V Zlaticinom podniku pracoval istý Kučera, ktorému prischla prezývka zlepšovateľ. Keďže ju ešte nemal odfajknutú, veľmi sa o to usiloval. Už dlhšie jej nadbiehal a na jednej služobnej ceste sa mu to skoro podarilo. Pre Kučeru to bola otázka lovu, mal v sebe niečo, čím priťahoval ženy. Ani by nevedela povedať, čo k tomu doviedlo ju: sčasti zvedavosť, sčasti koketéria, sčasti nedávna hádka s Vladom, ktorá v nej vyvolala vzdor. Stalo sa to vlani na jeseň, a medzičasom to už stokrát oľutovala. Túžila po spovedi, ktorá by z nej sňala bremeno hriechu, a rok, čo medzičasom uplynul, bol pre ňu pridlhý. Rada by sa svojmu mužovi zverila, otvorila sa, preložila kus ťarchy naňho a spoločne sa jej zbavila. Nikto o tom nevedel, do kostola nechodievala, a tak by sa jej spovedníkom mal stať jej luteránsky Vladimír. Ale nevedela sa k tomu odhodlať – hoci napokon s Kučerom sa to skončilo inak. Tesne predtým, kým sa to už takmer odohralo, to Zlatica náhle dostala, o pár dní skôr, než čakala. Kučera

si asi pomyslel, že si to na poslednú chvíľu rozmyslela a cúvla. Cítila sa trápne, a spomienka na to všetko jej bola nepríjemná.

Popoludní priniesli telegram. V inej situácii by to bola ideálna príležitosť na zmierenie. A Zlatica sa veľmi chcela zmieriť: tak to stálo v jej malom zápisníčku. Nebol to denník, ale skôr malý oznamovateľ zvestujúci titulky hlavných udalostí na začiatku správ: kde bola, čo robila, s kým sa stretla, čo deti, čo Vlado, čo mama, či prežila pekný deň, alebo nie. Pred dovolenkou sa tam v srdiečku ocitlo Vladovo meno. Zabudla však kalendárik doma, a tak sa Vlado nemohol dozvedieť, že jej leží v srdci on, a nie Kučera – namiesto toho našiel telefónne číslo so značkou K.

Nešťastie iných má v sebe moc obšťastniť nás: prostredníctvom utrpenia druhých sa aj my stávame osloviteľnejšími, prístupnejšími. Ale aj táto príležitosť na zblíženie, ktorú núkalo ohrozenie života iného blízkeho človeka, padla. Zlatica ju prepásla, nevedela k svojmu mužovi nájsť cestu, trochu sa ho po predchádzajúcej noci bála, vôbec sa bála, čo bude ďalej, nevládala ho objasť a pošepnúť mu, že s ním cíti, že stojí pri ňom, že... Jedným slovom, že.

To všetko jej vírilo hlavou v horúci sobotňajší deň a musel prísť až večer, museli vyjsť hviezdy a zasvietiť mesiac, musela zavládnuť noc, keď vidíme horšie do sveta, ale lepšie do seba, aby sa v nej zrodil akýsi vzdor, vzdor mladej, peknej, trochu samolúbkej ženy, vzdor, ktorý – ale počkať, počkať, veď ešte ani zďaleka nie je noc, ba ani len večer, my sa chceme na ňu pozrieť ešte aj cez deň, na to všetko máme ešte čas, predbiehame, a to by sme nemali, veď, ako sme práve videli, len-len že stačilo svitnúť ráno.

Päť (V)

Doviezol ju až pred internát, akoby sa snažil oddialiť chvíľu, keď sa bude musieť pozrieť pravde do očí. Aj ona vystupovala pomaly, s nevôľou, ako keď ráno prichádzame nevyspatí do práce. Rozlúčili sa s tichým spriazneným úsmevom, patriacim ešte do krajiny, ktorú vedno pretínali nočnou jazdou.

V zrkadielku zbadal, že Zuzana postáva na schodoch a pozerá za ním, tak ako hľadáme na obraz príjemnej tváre, ktorý do prázdnoty zavesil vlak, čo sa práve mihol na štvrtej koľaji. V duchu si vyčítal, že ani nevie, ako sa volá, ale čím bližšie sa dostával k nemocnici, tým väčšmi jej postavu vytláčal obraz otca.

Jeho otec bol jednoduchý a pokojný človek, skalný a životaschopný optimista. Býval sám, matka zomrela pred piatimi rokmi. Vlado nemal k mame jednoznačný vzťah: v detstve na nej veľmi lipol, neskôr v puberte sa vysmieval z jej konvenčnosti a ubližoval jej. Potom odrazu prišla Zlatica a on odišiel z domu, ani nemali kedy sa s mamou pohovárať ako dvaja dospelí. Až vtedy si uvedomil, že mu chýba. Jej náhly odchod ho zaskočil a trochu priblížil k otcovi. Ten však po čase nechcel ostať sám a Vlado sa iba ťažko zmieroval s jeho novými známosťami. Starší brat sa so všetkým vyrovnal ľahšie, bral to športovo a dáku priateľku otcovi dokonca aj dohodil.

Vlado cítil, že po otcovi mnohé podedil. Teraz ho zamrzelo, že o ňom vedel tak málo. Poznal jeho zvyky, spôsob života, ale o jeho najhlbšom vnútri mal iba hmlisté predstavy. Videlo sa mu neprípadne a nespravodlivé, že by krv, z ktorej pochádzal, mala prestať prúdiť bez toho, aby on naplno pochopil, s akým mozgom a srdcom bola spojená.

„Nič určité vám zatiaľ nemôžeme povedať.“ Hoci lekárova veta znela dosť hrozivo, Vlado sa potešil: otec žije.

Naozaj sa od nich veľa nedozvedel. Otca zrazilo auto, má otras mozgu, stratil veľa krvi, stále je v bezvedomí, majú ho pod kontrolou, prístroje ho sledujú, treba vyčkať, komplikácie sa ešte môžu dostaviť. Dovolili mu, aby sa naňho pozrel; otec ležal s hlavou vychýlenou trochu nabok, mal zavedenú infúziu a kus tváre, čo mu vytrčal spod obväzov, hral všetkými farbami a ničím nepripomínal dôverne známe črty. Pocítil na sebe pohľad otcovho suseda, skúmový a mlčanlivý, akoby sa pacient chcel z Vladovho výzoru dopátrať, akú podobu má človek, ktorého uložili vedľa neho.

Keď vyšiel z nemocnice, bolo už po ôsmej. Odrazu naňho spadla obrovská únava, a pretože vedel, že by ho už nijaká káva neprebrala, sadol si do neďalekej výletnej reštaurácie a objed-

nal si vodku. Ešte sa ho ani nestihli zmocniť pochmúrne úvahy, keď ho odzadu ktosi ťlapol po pleci: Floro.

„Konečne jedna známa európska tvár,“ prisadol si k nemu. „Predstav si, čo sa mi stalo, ja by som toho Laca najradšej zaškrtil.“

Kedysi spolu chodili do jedného ročníka; Laco si na tento rok vybavil štipendium vo Varšave. „V stredu v noci sa zobudím, počujem vo vedľajšej izbe hrmot. Vstanem, odchýlim dvere a vidím, že vo veľkej izbe sa hmýria akési malé postavy so šikmými očami. Nebol som si istý, či sa mi nesníva – vieš, že ma Ľuba raz obvinila z námesačnictva – domotal som sa teda do kúpeľne, opláchol som sa studenou vodou a otvoril som dvere dokorán.“ Floro býva v starom meste a jeho vychýrená „veľká izba“ mala skoro štyridsať metrov štvorcových. „Vtom ma jeden z nich zbada a hrnie sa ku mne. Ostatní – bolo ich hrozne veľa, teraz už viem, že dvanásť – sa usmievajú a ukláňajú. Japonci. Ten jeden z nich, čierny v okuliároch, príde ku mne a pchá mi do ruky nejaký papier. ‚Pán Stanek? Toto je list od pána Vranu.‘ Hovoril po rusky! To ma už úplne dorazilo. ‚Kobajaši je moje meno. My sme zvonili. My sme mysleli, že nikto nie je doma. My sme potom našli byť otvorený.‘ Až potom mi svitlo, že Laco spomínal dajakých Japoncov, jeden z nich vraj študuje slovanské jazyky, že či by mohli u mňa prespať. Jednak som na to zabudol, jednak som netušil, že ma prepadnú v noci a že ich bude dvanásť. ‚Starý,‘ písal Laco, ‚posielam ti svojich apoštolov, nejak o nich postaraj. Budeš sa mať v Tokiu ako kráľ.‘ Doga jedna šmelinárska, však ja mu to vytmavím, až sa vráti! Že v Tokiu! Tretí deň sa s nimi vláčim po meste, všetko chcú vidieť, o všetko sa zaujímajú, zasypávajú ma otázkami, všetko si zapisujú a furt a stále sa usmievajú. Vraj – pozri sa trochu na svet ázijskými očami – to mi doslova napísal! Ja mu dám ázijské oči, len čo príde!“

„Kde sú teraz?“ opýtal sa Vlado a objednal vodku aj Florovi.

„Ľšli fotografovať nové štvrte. Dúfam, že tam zabľúdia. Inak, musím ísť s nimi popoludní na Devín, fascinuje ich slovo hranica. Asi že žiadne nemajú. Večer cestujú, chvalabohu, ďalej po Slovensku, otravovať ďalšie Lacove obete.“

„Ešte že sa u teba pomestia. U nás by to bolo horšie,“ usmial sa Vlado.

„Iba s kúpeľňou je problém. Oni sa ti v jednom kuse umývajú. Celkom mi z toľkej hygieny hučí v hlave, čakám, kedy praskne sprcha.“

Svojho času bol Floro známy tým, že nosieval ponožky dovtedy, kým ich nemusel z piat zoškrabúvať.

„Aspoň máš pestrejšie leto.“

„Ochotne ti ich prepustím. V noci sa mi sníva, že sa niekomu ustavične klaniam.“

„Trochu pokory nezaškodí,“ prehodil Vladimír a po chvíli dodal: „Ázijské oči. Tuším ti celkom závidím.“

Šesť (VI)

Internát bol ako vymretý. Zuza bola síce presvedčená, že sa pýta zbytočne, či jej niekto nenechal odkaz, ale nemohla si to odpustiť. Vzápätí oľutovala: vrátnička ju totiž upozornila, že musí vypratať izbu, pretože čakajú dva autobusy Maďarov.

Na schodoch stretla Kamilu, ktorá bývala o poschodie vyššie.

„Nemáš cigaretu?“ obligátne ju privítala Kamila. Leto vždy trávila v Bratislave, privyrábala si ako sprievodkyňa Čedoku.

„Nefajčím.“

„Ale dievča, čo to má znamenať? Vedíme cnostný život, kým tu Palinko nie je? Len aby to nebolo jednostranné.“

Fľochla po priateľke zlostným pohľadom, ale tá si z neho veľa nerobila.

„Vieš, že Sochorka ide s nimi na Ukrajinu? Jedni vravia, že sa mu tam votrela – veď je iba druháčka! – druhí vravia, že si ju vybral sám pán asistent. A ja vravím, nech si užijú, však ani Zuzuľka nebude svätá.“

„Prečo si protivná?“

„Ja nie som protivná, starenka, ja som iba vyškolená. A ak som aj protivná, tak iba z lásky.“

„Teda aby si vedela, Zuzuľka svätá bude.“

„Panebože,“ zhĺkla Kamila. „Láska! Tout passe, tout casse, tout lasse.“

„Ach,“ zĺvla Zuzana, „to je zas čo?“

„Že sa všetko pominie.“

„Momentálne sa mi pominulo ubytovanie. Nemáš miesto?“

„Celý apartmán, madam. Prajete si raňajky do postele?“

„Stačí posteľ, som ustatá ako kôň.“

„Ako kobyľa, drahá, ako kobyľa. Dáme sa nepatrí prirovnávať k opačnému pohlaviu.“

„Ty sa nezmeníš, však?“ vzdychla Zuza trochu závistlivo.

„Ešte rok a všetko sa skončí.“

„Hm,“ prikývla Zuza a zašla si po veci. Padala od únavy.

Sadla si na posteľ. Čo keby zatelefonovala Paľovi... Ale kde má tašku? Prinútila sa rozmýšľať, čo všetko v nej bolo: plavky, algena, poloprázdna peňaženka s Paľovým bystrickým číslom... kde ju mohla zabudnúť? V aute? Alebo v tej kaviarni? Kde toho človeka teraz nájdem? Čudák... iste už dakde spí, po takej štreke... Ani by sa mu nečudovala... celú noc za volantom... taká dlhočizná cesta... vlastne celkom pekná... ako voňal ten potok... a tráva... motor hučal... tak rovnomerne... a príjemne...

Zuzana spí.

Sedem (VII)

„Vladko!!!“

To bolo všetko, na čo sa Zlatica zatiaľ zmohla, potom to prečiarkla, zahodila do koša a na nový papier napísala:

„Vladko!“

Tri výkričníky, to sa jej predsa len videlo priveľa.

Deti na prekvapenie hneď po obede zaspali.

Pršalo.

Zlatica už prišla na to, ako prší v tomto kraji: stále. Ak sú horúčavy, tým viac. Kým sa sem vybrali, Vlado jej o Orave veľa rozprával. Vlani tu strávil dva týždne s priateľom na archeologickom výskume a sľúbil, že jej ukáže veci neprístupné očiam bežných návštevníkov.